

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणाली सञ्चालन निर्देशिका
(२०७५)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

भूमिका

प्रभावकारी नीति तथा कार्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न र यसबाट अपेक्षित लक्ष हाँसिल गर्नमा गुणस्तरीय तथ्याङ्कको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यस तथ्यलाई आत्मसाथ गर्दै नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले नियमित सूचना प्रणालीबाट उत्पादन हुने तथ्याङ्कको गुणस्तर बृद्धि गर्नका लागि नियमित तथ्याङ्क गुणस्तर परीक्षण प्रणाली लागू गरि रहेको छ । हाल प्रयोगमा रहेको मेजर ईभ्यालुएसन / यु एस ए आई डि द्वारा बिकाश गरिएको एम एस एक्सल© मा आधारित 'नियमित तथ्याङ्क गुणस्तर परीक्षण प्रणाली' लाई अझ प्रविधि मैत्री प्रणालीका रुपमा परिमार्जन र बिकास गर्दै लैजाने सिलसिलामा यो ईन्टरनेटमा आधारित नियमित तथ्याङ्क गुणस्तर परीक्षण प्रणालीको बिकास गरिएको हो।

यस प्रणाली तथा यस निर्देशिका सहित अन्य सन्दर्भ सामाग्रीहरुको निर्माणमा विभिन्न सहयोगी निकाय तथा ब्यक्तिहरुबाट सहयोग प्राप्त भएको छ । विशेषत नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र सहयोग कार्यक्रम/डि एफ आई डि, जि आई जेड, नेपाल तथा यु एस ए आई डि, विश्व स्वास्थ्य संगठन बाट प्राविधिक सहयोग प्राप्त भएको छ । यस प्रणालीको बारेमा बिस्तृत जानकारी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको वेब साईट (www.mohp.gov.np) मा उपलब्ध छ ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

बिषय सूचि

१. परिचय	4
१.१. अवधारणा.....	4
१.२. उद्देश्य	4
१.३. बिशेषता	5
१.४. प्रयोगकर्ता.....	5
१.५. प्रयोग.....	6
२ प्रयोग बिधी.....	7
२.१ तह/स्थान छनोट.....	7
२.२ परीक्षण टोली	7
२.३ कार्यक्रम, सूचक, स्रोत तथा अवधि पहिचान	7
२.३ तथ्याङ्क भरिफिकेसन तथा प्रणाली परीक्षण.....	8
२.३ न्युनतम मापदण्ड	8
२.४ नतिजाहरुको समीक्षा	8
२.५ कार्य योजना	9
२.६ कार्य स्थलमा डिब्रिफिड	9
२.७ कोरा तथ्यांकको प्रयोग	10
२.८ कार्य योजना कार्यान्वयनको अनुगमन	10

१. परिचय

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणाली तथ्याङ्कको गुणस्तर तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनका विभिन्न आयामहरूको मूल्याङ्कन गरी देखिएका कमि कमजोरीहरूलाई सुधार गर्दै तथ्याङ्कको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने एउटा सरल प्रणाली हो ।

यस प्रणालीले तथ्याङ्कको गुणस्तर बृद्धि गर्नका लागि अति आवश्यक निम्न तीन कृयाकलापहरू गर्न सहजिकरण गर्दछ:

१. उपलब्ध तथ्याङ्कको गुणस्तर मापन गर्न,
२. उक्त तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने प्रणालीको मूल्याङ्कन गर्न, र
३. यी दुबैमा सुधार ल्याउन कार्य योजना बनाउन तथा यसको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्न

यस प्रणालीलाई तथ्याङ्क संकलन गर्ने, सङ्कलित तथ्याङ्कको समायोजन तथा विश्लेषण गर्ने र विभिन्न तहमा उपयोगी हुने गरी नतिजालाई ड्यासबोर्डमा प्रस्तुत गर्ने गरी विकास गरिएको छ ।

१.१. अवधारणा

यस प्रणालीले तथ्याङ्कीय गुणस्तरका आयामहरू तथा गुणस्तरीय तथ्याङ्कको सुनिश्चितताका लागि तथ्याङ्क व्यवस्थापनका प्रमुख पक्षहरूको मूल्याङ्कन गर्दछ । यस प्रणालीको अवधारणा तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ । तल देखाईए अनुसार, गुणस्तरीय तथ्याङ्क (यसका आयामहरूका माध्यमबाट मापन गरिएको) तब मात्र संभव हुन्छ जब विभिन्न संरचनामा रहेको तथ्याङ्क व्यवस्थापनका ६ वटा प्रमुख पक्षहरू सबल रहन्छन्। गुणस्तरका आयामहरू तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनका पक्षहरूका बारेमा पछिल्ला खण्डमा व्याख्या गरीएको छ ।

गुणस्तरीय तथ्याङ्क		गुणस्तरका आयामहरू	
		सहि, पूर्ण, वस्तुनिष्ठता, विश्वस्य, ठीक समय, गोपनियता	
संघिय सरकार	तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन प्रणाली	गुणस्तरीय तथ्याङ्कको सुनिश्चितताका लागि तथ्याङ्क व्यवस्थापनका प्रमुख पक्षहरू	
प्रदेश सरकार		१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको संरचना, कार्यक्रम तथा क्षमता
स्थानिय सरकार		२	सूचकहरूको परिभाषा तथा प्रतिवेदन निर्देशिका
स्वास्थ्य संस्था		३	तथ्याङ्क संकलन तथा प्रतिवेदन फारम/रजिष्टर
		४	तथ्याङ्क व्यवस्थापनका विधीहरू
		५	केन्द्रिय प्रणालीसँगको सम्बन्ध / सामन्जस्यता
		६	निर्णय प्रक्रियामा तथ्याङ्कको प्रयोग

१.२. उद्देश्य

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणालीको प्रयोग विभिन्न उद्देश्यका लागि गर्न सकिन्छ । आफूले कुन उद्देश्यका लागि यसको प्रयोग गर्न लागिएको हो निश्चित गर्नु पर्दछ ।

यस प्रणालीको प्रयोगबाट मुख्यतया तीन वटा उद्देश्य हाँसिल गर्न सकिन्छः

तत्काल पत्ता लगाउने	कार्यान्वयन गर्ने	अनुगमन गर्ने
१. छानिएका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट रिपोर्ट गरीएका मुख्य सूचकहरुको तथ्याङ्कको गुणस्तर, र २. तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीको गुणस्तरीय तथ्याङ्क संकलन, व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन गर्न सक्ने क्षमता तत्काल पत्ता लगाउने	तथ्याङ्क व्यवस्थापन, प्रतिवेदन गर्ने प्रणाली र तथ्याङ्कको गुणस्तर सुधारका लागि गर्नु पर्ने कामहरु कार्य योजना सहित कार्यान्वयन गर्ने	तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन गर्ने प्रणालीको गुणस्तरिय तथ्याङ्क उत्पादन गर्न सक्ने क्षमता अभिवृद्धिको अनुगमन गर्ने

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणाली माथि उल्लेखित सबै उद्देश्यहरुका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ। स्थानीय स्तरमा अनुकूलन हुने गरी सबै तह र कार्यक्रमहरुमा यो परीक्षण प्रणालीको प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिन्छ।

१.३ बिशेषता

यस प्रणालीका निम्न बिशेषता रहेका छन्ः

- कार्यक्रममा संलग्न व्यक्तिहरु आफैले स्वमूल्याङ्कन गर्न सकिने
- कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरभिक्षणका लागि आफ्नो अनुकूल प्रयोग गर्न सकिने
- आफु अनुकूल कार्यक्रम तथा सूचकहरुको छनौट गर्न सकिने
- अनुकूलका स्वास्थ्य संस्था छनौट गर्न सकिने
- नियमित सुपरभिक्षणका अवसरमा पटक-पटक प्रयोग गर्न सकिने

१.४. प्रयोगकर्ता

यस प्रणालीमा आफ्नो भूमिकाका आधारमा मुख्यतया तीन प्रकारका प्रयोगकर्ता हुन्छन्। प्रयोगकर्ताले आफ्नो अधिकार भित्र रहेर मात्र यस प्रणालीको प्रयोग गर्न पाउँछन् ।

सामान्य प्रयोगकर्ता: सर्वसाधारण नागरिक । नियमित रुपमा तथ्यांकको गुणस्तर परीक्षण गर्ने प्रणालीको ड्यासबोर्डमा यस प्रणालीका बारेमा सामान्य जानकारी तथा मुख्य उपलब्धिहरु देखाइएको छ। जो सुकै ब्यक्तिले पनि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको वेब पेजमा गएर यसलाई गर्न सकिन्छ ।

स्वास्थ्य संस्था तथा निकाय: स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्य सेवा प्रदायक तथा कर्मचारी र स्थानीय, प्रदेश तथा संघका स्वास्थ्य निकायहरु यस प्रणालीका मुख्य प्रयोगकर्ता हुन । यस्ता

प्रयोगकर्ताहरूले आफ्नो स्वास्थ्य संस्था तथा निकाय छनौट गरी यो प्रणाली प्रयोग गर्न सक्छन् । आफ्नो तथा आफु मातहतका निकायमा यस प्रणालीको प्रयोग गर्न, स्थिति गर्न, अनुगमन गर्न, पृष्ठपोषण गर्न सक्छन् तर प्रणालीको संरचनागत रूपमा कुनै पनि कुरा परिवर्तन गर्न सक्दैनन्।

एडमिन युजर: यस प्रणालीमा प्रयोग कर्ता छनौट गर्ने, अधिकार दिने वा नदिने, प्रणालीको संरचनागत रूपमा कुनै पनि कुरा परिवर्तन गर्ने सम्पूर्ण अधिकार एडमिन युजरलाई हुन्छ ।

१.५ प्रयोग

यो प्रणाली प्रयोगकर्ताका लागि सरल र लचिलो हुने गरी बिकाश गरिएको छ । यसले बहु उद्देश्य पुरा गर्दछ । यसका केही सम्भावित प्रयोगहरू तल उल्लेख गरिएको छ । नियमित रूपमा प्रयोग भयो भने यसको प्रभावकारीता बढ्छ ।

प्रणालीको प्रयोग	उदाहरण
सामान्य रूपमा गरिने सुपरिभेक्षण अन्तरगत तथ्याङ्क गुणस्तरको नियमित जाँच	स्वास्थ्य संस्थामा गरिने पूर्व निर्धारित सुपरिभेक्षण भ्रमणका क्रममा नै तथ्याङ्कको गुणस्तर जाँच गर्न सकिन्छ ।
तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन प्रणालीको पहिलो तथा फलो अप मूल्याङ्कन	वार्षिक तथा अर्ध वार्षिक रूपमा दोहोर्याएर गरिने यस नियमित अभ्यासले तथ्याङ्क व्यवस्थापनका विविध पक्षहरूमा सुधार गर्नु पर्ने पक्ष पहिचान गरी सुधारका कार्यक्रमको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्न सकिन्छ ।
तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन कार्यमा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यमा सम्लग्न कर्मचारीहरूलाई तथ्याङ्कको गुणस्तर तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार गर्न नियमित तथ्याङ्क मूल्याङ्कन प्रणालीका बारेमा प्रशिक्षण दिन सकिन्छ ।
तथ्याङ्कको गुणस्तर तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीको सुधार	यस प्रणालीको नियमित प्रयोगले तथ्याङ्कको गुणस्तर, तथ्याङ्कको प्रयोग तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा रहेका सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू पहिचान गरी सुधारका कार्यक्रमको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गरी तथ्याङ्कको गुणस्तर सुधार गर्न सकिन्छ ।

यस प्रणालीसँग सम्बन्धित सामाग्रीहरूलाई सरल रूपमा बुझिने गरी तयार गरेर सबै सरोकारवालाहरूलाई सहज पहुँच पत्रे गरी मन्त्रालयको वेभ साईटमा प्रकाशित गरिएको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारका स्वास्थ्य निकायहरूको न्यूनतम सहयोगमा स्थानीय सरकार तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूले यो प्रणाली लागू गर्न सहयोग पुगोस भन्ने उद्देश्यका साथ यी सन्दर्भ सामाग्रीहरूको बिकास गरिएको छ ।

२ प्रयोग बिधी

यस प्रणाली प्रयोग गर्ने बिधी प्रयोग कर्ता निर्देशिका (म्यानुअल) मा र श्रव्य-दृश्य सामग्रीका माध्यमबाट बिस्तृत रूपमा ब्याख्या गरिएको छ (मन्त्रालयको वेब साईटमा हेर्नुहोस)। यस खण्डमा मुख्य मुख्य कुराहरुलाई ब्याख्या गरिएको छ ।

२.१ तह/स्थान छनोट

यो प्रणाली स्वास्थ्य संस्था स्वयंले प्रयोग गर्ने हो वा नियमनकारी निकायले अनुगमन तथा सुपरिभेक्षण प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्ने हो निर्धारण गरी सोहि भूमिका अनुसारको प्रयोगकर्ताका रूपमा प्रणालीको प्रयोग गर्नु पर्छ । पहिलो चरणमा आफ्नो भूमिका निर्धारण गर्नु होस ।

दोस्रो चरणमा, नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणाली कुन तहमा लागू गर्ने हो, त्यो निर्धारण गर्न जरूरी हुन्छ – जस्तै स्वास्थ्य संस्था वा त्यो भन्दा माथिल्लो तहका तथ्यांक संकलन केन्द्रहरु (स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार अथवा संघिय सरकार) को अनुगमन तथा मुल्यांकन इकाई । उचित तहको निर्धारण गरिसकेपछि उक्त स्वास्थ्य संस्था वा निकाय कुन स्थानमा छ पहिचान गर्नु पर्छ ।

आफूसँग सम्बन्धित प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तह र स्वास्थ्य संस्था छनोट गर्नु पर्छ । प्रदेश छनोट गरे पछि छानिएको प्रदेश भित्रका जिल्लाहरुको मात्र सूचि देखिन्छ । जिल्ला छनोट गरे पछि जिल्ला भित्रका स्थानीय तहहरुको मात्र सूचि देखिन्छ । स्थानीय तह छनोट गरे पछि त्यस स्थानीय तह भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुको मात्र सूचि देखिन्छ । यी मध्ये कुन स्वास्थ्य संस्थामा यस प्रणालीको प्रयोग गर्न लागिएको हो सो संस्था छनोट गर्नु पर्छ ।

२.२ परीक्षण टोली

परीक्षण टोलीमा कमसेकम दुई जना सदस्य हुनु जरूरी हुन्छ । परीक्षण टोलीमा जाने ब्यक्ति छनोट भए पछि यस कार्यका लागि प्रत्येक सदस्यको भूमिका निर्धारण गर्नु पर्छ । सबै सदस्यले आ-आफ्नो भूमिका राम्रोसँग निभाएको खण्डमा मात्र यस प्रणाली लागू गरेको उद्देश्य पुरा हुन सक्छ ।

२.३ कार्यक्रम, सूचक, स्रोत तथा अवधि पहिचान

स्वास्थ्य संस्था छनोट गरे पछि कुन कार्यक्रमलाई आधार मानेर यस प्रणालीको प्रयोग गर्ने हो सो छनोट गर्नु पर्छ । एक पटकमा एउटा मात्र कार्यक्रम छनोट गर्न पनि सकिन्छ वा चार वटा फरक फरक कार्यक्रमहरु पनि छनोट गर्न सकिन्छ । तर एक पटकको प्रयोगमा चार वटा भन्दा बढि सूचकहरु छनोट गर्न सकिदैन ।

सूचकहरु छनोट गर्दा प्रतिबेदन गरीएका सूचकहरु मध्येबाट छनोट गर्नु पर्छ । उदाहरणको लागि परिवार नियोजन कार्यक्रमबाट कुनै परिवार नियोजन साधनका प्रयोग कर्ताको संख्या लिन सकिन्छ, बाल स्वास्थ्य कार्यक्रमबाट निमोनिया भएर एन्टिबायोटिक द्वारा उपचार गरिएका बिरामी बच्चाहरुको संख्या लिन सकिन्छ, एचआईभी कार्यक्रमबाट एआरटीमा सूचित एचआईभी संक्रमित मानिसहरुको संख्यालाई लिन सकिन्छ ।

सूचक छनोट गरी सके पछि कुन कुन स्रोतका तथ्याङ्क हरुलाई आधार मानेर रुजु गर्ने हो स्रोतहरुको पहिचान गर्नु पर्छ । जस्तै, प्राथमिक तथ्यांक स्रोत (रजिस्टर्/फारम) र द्वीतीय स्रोत (समायोजन फारम);

प्राथमिक तथ्यांक स्रोत (रजिस्टर/फारम) र मासिक अनुगमन तालिका; सेवा ग्राहीको संख्या र खर्च भएको सामाग्रीको संख्या।

स्रोत छनौट गरी सके पछि यस परीक्षणको लागी कुन समय अवधिलाई आधार मान्ने हो निश्चित गर्नु पर्छ । लामो समयलाई आधार मान्दा विभिन्न स्रोतहरूबाट तथ्याङ्क रुजु गर्न बढि समय लाग्ने हुनाले सूचकको प्रकृति तथा यस कार्यका लागि उपलब्ध समय हेरी अवधि निश्चित गर्नु पर्छ । सामान्यतया तीन देखि छ महिनाको अवधि छनौट गर्दा उपयुक्त हुन्छ ।

२.३ तथ्याङ्क भेरिफिकेसन तथा प्रणाली परीक्षण

यस चरणमा प्रतिवेदन गरिएका तथ्याङ्कलाई प्रयोगमा रहेका अन्य स्रोतमा उल्लेखित तथ्याङ्कसँग तुलना गरिन्छ । जस्तै, प्राथमिक तथ्यांक स्रोत (रजिस्टर/फारम) र द्वीतीय स्रोत (समायोजन फारम); प्राथमिक तथ्यांक स्रोत (रजिस्टर/फारम) र मासिक अनुगमन तालिका; सेवा ग्राहीको संख्या र खर्च भएको सामाग्रीको संख्या।

प्रणाली परीक्षण: यो चरणमा सूचना प्रणालीको परीक्षण गरिन्छ । यस चरणमा ६ वटा खण्ड छन्। प्रत्येक खण्डमा सोधिएका प्रश्नहरूको **Yes-completely agree; Partly; No-not at all** र **N/A (Not applicable)** गरी ४ मध्ये बाट सबै भन्दा उपयुक्त जवाफ छनौट गर्नु पर्छ । यदि जवाफ **No-not at all** वा **N/A** भएमा त्यसो हुनुको कारण खुलाउनु पर्दछ । अन्यथा तपाईं यस भन्दा अगाडि बड्न सक्नुहुन्न । यहा लेखिएका कारण / जानकारीले पछि तथ्य परक योजना बनाउन सहयोग गर्दछ ।

२.३ न्यूनतम मापदण्ड

तथ्याङ्क रुजु (भेरिफिकेसन) का लागि छानिएका सबै सूचकहरूमा ९० देखि ११० % सम्म नतिजा र प्रणाली व्यवस्थापनमा सबै पक्षहरूको परिणामलाई जोडेर औशतमा २.५ देखि ३ सम्म अंक प्राप्त गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरूले न्यूनतम मापदण्ड पुर्याएको मानिन्छ ।

यस मापदण्ड अनुरूप स्वास्थ्य संस्थाहरूले प्राप्त गरेको नतिजाका आधारमा स्थानीय, प्रदेश तथा संघिय सरकारका स्वास्थ्य निकायहरूले स्वास्थ्य संस्थाहरूको तथ्याङ्क गुणस्तर मापन र अनुगमन गर्ने छन ।

२.४ नतिजाहरूको समीक्षा

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणालीको प्रयोगबाट प्राप्त नतिजाहरूको स्वास्थ्य संस्थाका सम्बन्धित सबै कर्मचारीहरूसँग छलफल गरी समीक्षा गर्नु पर्छ। नतिजाहरूको सारांशमा समीक्षा गर्दै सुधारका लागि सुझावहरू टिपोट गर्दै जानु पर्छ ।

नियमित तथ्यांक गुणस्तर परीक्षण प्रणाली लागू गर्दा सोधिने प्रश्नहरू क्रमबद्ध रूपमा प्रस्तुत गरीएको छ । जवाफहरू कम्प्युटरमा सोजै टाईप गर्न सकिन्छ। वैकल्पिक उपायका रूपमा, चेकलिस्टहरू प्रिन्ट गर्न सकिन्छ र हातले लेखेर पनि भर्न सकिन्छ। एक पटक भरिसकेपछि, ड्यासबोर्डमा प्रत्येक स्थानको तथ्याङ्कको सारंश ग्राफ र चार्टहरूको माध्यमद्वारा हेर्न सकिन्छ । ड्यासबोर्डले प्रत्येक स्थानको लागि चारवटा ग्राफहरू देखाउँदछ।

स्पाइडर-ग्राफले तथ्याङ्क संग्रह र प्रतिवेदन प्रणालीको मूल्यांकनबाट प्राप्त गुणस्तर संग संबन्धित तथ्यांक देखाउँछ र यसलाई सुधारका लागि क्षेत्रहरूको प्राथमिकिकरण गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ।

एक प्रकारको बार-चार्टले तथ्यांक प्रमाणीकरणबाट प्राप्त गुणात्मक तथ्याङ्क देखाउँछ र यसलाई गुणस्तर सुधारका लागि योजना निर्माण गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ।

अरु प्रकारका बार-चार्टहरूले क्रस-चेक (Cross-Check) १ र २ को परिणामहरू देखाउँछन्। सामान्यतया यी क्रस-चेक जाँचहरूको प्रयोग प्राथमिक स्रोतबाट प्राप्त तथ्यांकलाई अरुकुनै दोस्रो स्रोत बाट प्राप्त तथ्याङ्कको एक आपसमा मेल/बेमेल जाच गर्न प्रयोग गरिन्छ। जस्तै रजिस्टरमा भएको संख्यालाई विरामी जाच कार्डको संख्या संग तुलना गर्न सकिन्छ। ती स्रोतहरूबाट प्राप्त जानकारीहरूलाई वैकल्पिक स्रोतसंग प्रमाणिकरण गर्नुपर्छ। वैकल्पिक स्रोत र प्राथमिक स्रोत दुवैमा मेल खाने रेकर्डहरूको संख्यालाई गुणक मान्ने र छनौट गरिएका रेकर्डहरूको संख्यालाई भाजक मान्नु पर्छ।

अर्को किसिमको बार चार्टले क्रस-चेक ३ को नतिजा देखाउँछ। यसले सेवा ग्राहीको संख्यालाई सेवा दिन प्रयोग भएका वस्तुको संख्यासंग तुलना गर्छ। यसलाई जाच अवधिमा प्रधान गरिएको सेवाको अवस्थालाई वस्तुहरूको प्रयोग तथा वितरण संग जोडेर हेर्न सकिन्छ।

ड्यासबोर्डले विभिन्न तहहरूमा र तह भित्र संकलन भएका तथ्यांकहरूलाई देखाउदै समग्र रिपोर्टिंग प्रणालीको सबल र दुर्बल पक्षहरूलाई महत्वका साथ प्रस्तुत् गर्छ। यस ड्यासबोर्डले माथि उल्लेख गरिए जस्तै गुणस्तर संग संबन्धित मुल्यांकनको लागि स्पाइडर ग्राफ र गुणात्मक तथ्याङ्कको आकलन को लागि बार चार्ट देखाउँछ। साथै रिपोर्टिंग प्रणालीको सबल र दुर्बल पक्षहरूलाई १००% स्ट्याकड बार चार्टको प्रयोग गर्दै तथ्यांक गुणस्तरका विभिन्न आयामहरूलाई देखाउँछ। यस विस्लेषणका लागि प्रश्नहरूलाई तथ्यांक गुणस्तरका लागि लागू हुने आयामहरूका अनुसार समूह बद्ध गरिन्छ (उदाहरणको लागि वस्तुनिष्ठता वा विस्वसनियता) भन्ने प्रतिक्रियाहरूलाई प्रतिक्रियाको प्रकारका आधारमा समूहबद्ध गरिन्छ (जस्तै: 'हो - पूर्ण', 'आंसिक' आदि)।

२.५ कार्य योजना

नियमित तथ्यांक परीक्षण प्रणालीको अर्को मुख्य भाग भनेको तथ्यांक गुणस्तर सुधार गर्न पहिचान गरिएका सुदृढिकरणका उपायहरू, जिम्मेवारी वहन गर्ने कर्मचारीको पहिचान, पूरा गर्ने समयरेखा, आवश्यक स्रोतहरू र पुनर्वालीकरणका निमित्त तयार परिने कार्य योजना हो। विभिन्न चार्टहरू (graphics) र प्रत्येक प्रश्न संग संबन्धित विस्तृत टिप्पणीहरूको प्रयोग गर्दै सम्प्रेषण प्रणालीका कमजोर पक्षहरूको पहिचान गर्न सकिन्छ। यसपछि सुदृढिकरणका उपायहरू जस्तै प्रशिक्षण, तथ्यांक समीक्षाहरूको रुपरेखा कोर्ने, जिम्मेवारी र समयसिमा तोक्ने अनि स्रोतहरूको पहिचान गर्ने काम गर्नु पर्छ।

२.६ कार्य स्थलमा डिब्रिफिङ

नियमित तथ्यांक परीक्षण प्रणालीका चरणहरू पूर्ण गर्नु अघि संबन्धित सबै कर्मचारीहरूलाई सगै राखी डिब्रिफिङ गर्नु अति लाभ दायक हुन्छ। यसले कर्मचारीहरूलाई तथ्याङ्कको गुणस्तरका बिषयमा आफ्नो संस्थामा भएका सबल तथा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूका बारेमा विस्तृतरूपमा जानकारी पाउन सहयोग पुर्याउँछ। कर्मचारीहरूले नबुझेको कुरा सोध्ने तथा थप प्रष्ट्याउन पर्ने कुरामा थप जानकारी दिने अवसर प्रदान गर्दछ। यस अभ्यासका क्रममा अभिलेख भएका कुनै जानकारी तथा तथ्यहरूका बारेमा केही सच्याउन पर्ने भए सच्याउन र थप पुष्टि सहित अभिलेख राख्न सहयोग पुर्याउँछ। यसले कर्मचारीहरूलाई आफ्नो स्थानीय परिवेस अनुसारको बिश्लेषण गरी त्यस अनुरूप कार्य योजना निर्बाण गर्न सहयोग पुर्याउँछ।

यस कार्यका लागि निम्न चार कुरामा ध्यान दिनु पर्दछः

नतिजाहरूलाई स्पाईडर डायग्राम तथा अन्य ग्राफहरूमा प्रस्तुत गर्नुहोस र नतिजालाई विश्लेषण गर्नु होस। कमजोरीहरूमा मात्र केन्द्रित नभई सबल पक्षहरूमा पनि छलफल गर्नुहोस। कर्मचारीहरूलाई नतिजाका बारेमा प्रश्न सोध्न वा थप जानकारी माग्नु प्रेरित गर्नुहोस र कार्य योजना बनाउदा कर्मचारीहरूको सुझाव लिनुहोस।

अन्त्यमा सकारात्मक टिप्पणिबाट अन्त्य गर्नुहोस। कार्य योजना कार्यान्वयन तथा यसको अनुगमनमा निरन्तर लागि रहने सुनिश्चितता गर्नुहोस र आवश्यक सहयोग पुर्याउने बिस्वास दिलाउनुहोस।

२.७ कोरा तथ्यांकको प्रयोग

यस प्रणाली लागू गर्दा संकलन भएका सबै तथ्याङ्कहरू सुरक्षितरूपमा संग्रहित रहन्छन्। यी तथ्यांकहरूलाई प्रणालीबाट निकालेर थप विश्लेषणका लागि डेटाबेसमा (database) आयात गर्न सकिन्छ।

२.८ कार्य योजना कार्यान्वयनको अनुगमन

प्रत्येक पटक स्वास्थ्य संस्थामा यो प्रणाली शुरु गर्नु अघि यस भन्दा अघि यसको प्रयोग भएको छ भने अघिल्लो पटक बनाईएको कार्ययोजनाको कार्य प्रगति मुल्याङ्कन नगरी नया प्रयोग गर्न मिल्दैन। यस्तै कार्य योजना पुरा गर्ने कार्यमा पृष्ठपोषण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्याउछ।

यस प्रणालीले अलग अलग समयमा गरिएका प्रयोगहरूबाट प्राप्त परिणामहरू संयोजन गरी समग्र रूपमा मुल्याङ्कन गर्न पनि सहयोग गर्छ।

यस प्रणालीका समग्र चरणहरूलाई चित्रमा देखाईएको छ।

